

GUSZTIN RUDOLF

Herr Álmos, Herr Schupfer és egyéb polémiák a fővárosi dalegyletek körül

A hazai dalármozgalommal foglalkozó irodalom egyöntetűen állítja, miszerint Magyarországon az első énekegyletek az ország nyugati németajkú városaiban alakultak meg.¹ Ennek két kézenfekvő oka lehetett: egyrészt a német ajkú polgárság könnyebben adoptálta a német városok *Liedertafel*-kultúráját (mint ismerős kulturális elem), másrészt a nyugat-magyarországi városok fejlettebb 18. századi zenei hagyományokkal és megfelelő, az osztrák-dél-német térséghez hasonló zenei infrastruktúrával bírtak, így hamarabb tudták importálni az idegen kulturális elemeket. Ezek a tényezők az indulásnál alapvetően meghatározták az első hazai dalegyletek identitását (beleértve ezek elnevezését, tagságát, nyelvét), valamint a dalármozgalom repertoárját.

Az identitás kérdése: név és nemzeti irányultság

A dalármozgalom történetének nehezen átírható narratívája szerint – mely máig tartja magát – a mozgalom szerveződése a nemzeti kulturális nemzetépítés folyamatába illeszkedik.² Korábbi tanulmányomban ezt a következőképpen foglaltam össze:

- 1 „Művelődéstörténeti tény, hogy a dalosegyletek őshazája a németajkú föld. Mint idősb Ábrányi Kornél írja egyik zenetörténeti munkájában: specifikus német találmány ez még a 18-ik század végéről. Olyan egyszerű az: rámutatnom a térképre, s szemmel láthatólag bizonyítanom, hogy ennek a szellemnek a levezető csatornája Magyarországra csakis a túl a dunai kulturpontok: Pozsony, Sopron, Pécs voltak. Ezekbe a városokba ömlött akkortájt a német iparos-elem, a »kulturában utazók« légiója.” HAKSCH Lajos: *A negyvenéves pécsi dalárda története (1862–1902)* (Pécs: Taizs József, 1902), 1.
- 2 Lásd Lajosi Krisztina „Collapsing Stages and Standing Ovations. Hungarian Choral Societies and Sociability in the Nineteenth Century” című 2015-ös tanulmányát, mely szintén ezt a narratívát erősíti meg. Lásd például: „Choral societies organized societal life, shaped and cultivated national consciousness, and increased the demand for original Hungarian choral compositions.” 211. A tanulmány tele van szöve ezzel a narratívával. LAJOSI, Krisztina: „Collapsing Stages and Standing Ovations. Hungarian Choral Societies and Sociability in the Nineteenth Century”,

„Fontos egyrészt megjegyezni, hogy több dalártörténeti összefoglaló (akár Ábrányi nagy írásai, akár Haksch kötete) a 19. század végén és 20. század elején született, amely a nemzeti kérdés tekintetében egy felfokozott, robbanásveszélyes korszak volt. Így akár az is elképzelhető, hogy a dalárdák fogantatásánál jelen lévő nemzeti felhangot eltúlozzák, a kor igényét visszamenőlegesen rávetítik. Mivel a 20. sz. elején – ismerve a politikai, azon belül a nemzetiségi kérdéssel kapcsolatos légkört – feltehetően az volt a szerencsés, ha a dalárda magyarosságát hangsúlyozzák, ezért ezt nagyították fel az eredettörténet megírásakor. Pedig – és itt következik az árnyalás – számos dalárda alakult meg pragmatikus okokból, így pl. egyházi kórusok alakultak át világi kórusokká (talán ezzel több társadalmi réteg és embercsoport válhatott taggá, a repertoár is szélesedhetett és a célközönség is tágulhatott, lásd pl. a soproni Dalfüzért), vagy éppen iskolai bálra összeállt férfikórus döntött a további, szervezett éneklés mellett (Brassó), de ide lehetne citálni a Thill Nándor vezette pest-budai dalárda vagy a Wimmer-vezette 1846-os Pécsi Dalárdát is, amelynek erős egyházi kötődése volt. Nem egyértelmű tehát a magyaroskodás mint vezérlőcsillag.”³

Érdemes röviden idéznünk a dalárdáról szóló *Brockhaus–Riemann zenei lexikon* magyar nyelvű kiadásának szócikkét: „A politikai elnyomatás idején – Németországban éppúgy, mint nálunk –, a dalárda egyik jelentős gyűjtőpontja volt a hazafias egyesülésnek és nemzeti demonstrációnak.”⁴ Hasonló keretbe helyezi a mozgalmat már *A Pallas Nagy Lexikona* is, amely következőképpen fogalmaz: „A D.-i [ti. dalegyesületi] intézmény intenzívebb meghonosulása hazánkban az 50-es évekre esik, hol az elnyomott nemzet értelmisége ugyszólván rá volt utalva, mint a nemzeti érzület ápolásának egyedüli aziliumára.”⁵

Egyre valószínűbb, hogy ez a megközelítés leegyszerűsíti a valóságot, ám kétségtelen, hogy a nemzetiségi kérdés valóban jelen volt, még ha az ország különböző részein különböző mértékben, és különböző időszakokban – a nemzeti aspirációkat

in Krisztina LAJOSI – Andreas STYNEN (eds.): *Choral Societies and Nationalism in Europe* (Brill, 2015), 206–224.

3 GUSZTIN Rudolf: *A Pécsi Dalárda repertoárja 1862–1865 között* (BTK Zenetudományi Intézet Magyar Zenetörténeti Osztály, Magyar Zenetörténet Online, 2022), 6. Vö. A dalármozgalmak repertoárja az első évtizedben a soproni Dalfüzér, a Pécsi Dalárda és a fővárosi dalegyletek tükrében c. tanulmányom kezdőmondatával. Megjegyzendő, némi önkritikával, hogy korábbi tanulmányaimban még én is hangsúlyoztam ezt a narratívát, mely később finomodott írásaiban. Megjegyzendő továbbá, hogy míg a hazai dalármozgalmak kezdeteinek nacionalista jellege árnyalt, a daláregyesületé egyértelmű. A két kifejezés nem keverendő össze.

4 „dalárda”, *Brockhaus Riemann zenei lexikon* I. (A–F). Szerk. Carl DAHLHAUS – Hans Heinrich EGGBRECHT (Budapest: Zeneműkiadó, 1983), 439.

5 „dalegyesület”, *A Pallas Nagy Lexikona* IV (Budapest: Pallas irodalmi és nyomdai részvénytársaság, 1893), 861.

a Hungarus tudat, vagy a későbbi nyelvi-kulturális értelmezés keretei között adoptálva célként. Különösen élénk vitákat generált a kérdés a németes kultúrájú fővárosban, amely ráadásul országos figyelem középpontjában állt. A *Bolond Miska* „Garaboncás Diák” álnéven publikáló szerzője Horn Gyula könyvének recenziója apropóján a következő csípős megjegyzésben foglalta össze a problémát:

„Horn Gyula szerint Magyarország bír mindenekelőtt néhány várossal, sok faluval és háromszázhatvanötezer pusztával, amiből igen világos, hogy ezt a pusztát országot be kell népesíteni hohenzollern- sigmaringeni és reisschleissgreitzi lakosokkal. [...] Magyarországnak hasznos közintézetei is vannak, például a »Sänger-Horst« Budán, a »Lieder-Kranz« Pesten, a lövölde Kassán, s Tüköry sörcsarnoka.”⁶

Cinikus megjegyzése a német közintézményekre megállja helyét, hiszen Pest és Buda (és Óbuda) tele volt német ajkú polgárokkal, német egyletekkel, sőt a 19. század első felében még a német színház és sajtó dominált; a város a század közepe táján kezdett magyarrá átalakulni. A *Bolond Miskában* 1864-ben a következőket olvashatjuk helyzetleírásként:

„A »Komló« tulajdonosa tehát maga is jobban szeretné, ha vendéglőjében magyarul énekelnének s e végből 600 forintot ígér havonként egy kis daltársulatnak, mely nem a Herr Álmosra csinál vicceket, hanem a Herr Schupferekre. Nem tudni egyébiránt: sikerül-e a daltársulat megalakítása, mert a művészetben is van garasos arisztokracia, mely eljátszik bárminő pajtában, de egy díszes vendéglő tribünjéig leereszkedni nem akar.”⁷

Ekkoriban a fővárosi dalegyletek nem a magyarságukról voltak nevezetesek, mint arra az 1864. évi pécsi országos dalártalálkozó is rámutat. Az augusztusi pécsi országos dalártalálkozót követően ott, a helyszínen a dalárdák megbeszélést tartottak, melyen felmerült egy következő évi dalártalálkozó megszervezése, s melyre házigazda felajánlást vártak. Mivel senki sem volt feljogosítva, hogy meghívást intézzon, némi hallgatás után a győri képviselő az ország fővárosát, Pestet javasolta a következő országos dalártalálkozó helyszínéneként, ami heves vitát generált. Ábrányi beszámolója szerint

6 „Horn Gyula könyve”, *Bolond Miska* 1864.08.21. (5/34), 134.

7 *Bolond Miska* 1864.03.13. (5/11), 43. Rovat címe: „Bolond Miskaságok”

„azonnal elszabadult láncáról az ördög! Az ellenvetések, a város részéről tanusított feltűnő részvétlenség feletti recriminációk s a kebelében jelenleg fenálló s nem igen magyar szellemben működő dalegyletek iránt való bizalmatlansági szavazatok egész sora következett. Különösen a »pesti unio« érzékeny megtámadások céltáblája lőn, melyet egy pesti reáltanodai tanár s egyszersmind unióbeli tagnak minden ékesszóllása, s kellelten buzgalma sem volt képes annak a pécsi országos dalárünnep iránt csakugyan tanusított példátlan közönyösségét s így zászlóhordási képtelenségét is tisztára mosni.⁸

Végül azonban a budaiak – Ábrányi szavaival élve – feltehetően számot vetettek magukkal, hazafiúi érzelmeikkel, és ennek alapján vállalták a meghívást (1. kép). Ábrányi azt javasolja, hogy a dalárda a Sängerhort nevet változtassa magyarrá, vegyen zászlójára magyart, mert a pécsi találkozó vívmányaként a csakis egy magyar nevű és szellemű egylet körül sorakozhatnak fel a dalegyletek.

Nem mindenki támogatta ugyanakkor a magyar dalegyletek létrejöttét, amint az alábbi megjegyzés (ha úgy tetszik: kiszólás) is tanúsítja:

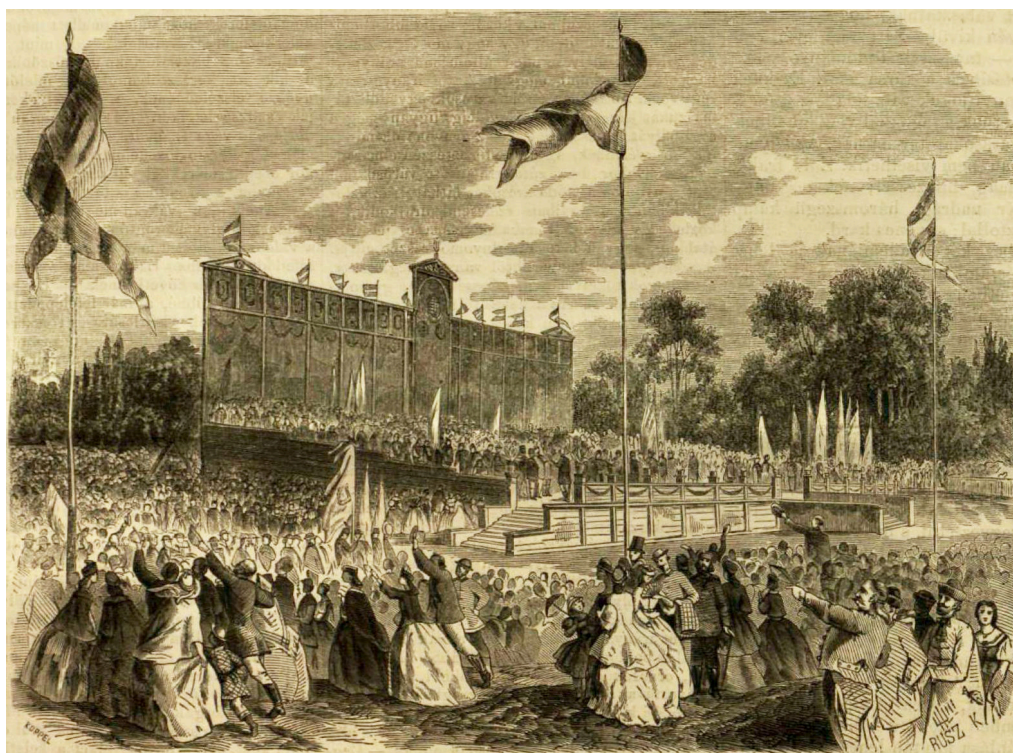
„Az »Ost. Ztg« azt írja, hogy minek ohajtanak a pestiek magyar daltársulatokat, mikor van már ilyen német. Hát a bécsiek minek ohajtják a valzert, mikor már van a világon quadrille.⁹”

A fővárosi dalárdák történetében e ponton a kétféle nemzetfelfogás ütközik. Ábrányi mind szervező tevékenysége, mind a *Zenészeti Lapok* által véleményformáló erővel bírt és nyomás alá helyezte a pest-budai dalárdákat.¹⁰ A Sängerhort / Budai Dalárda névváltozásának érzékeny történetét ebből a távlatból éppen ezért érdemes több irányból értékelnünk. A magyar nyelvű sajtó természetesen üdvözölte a névváltozást. *Az Ország tükre* következőképp számol be erről:

8 ÁBRÁNYI Kornél: „A pécsi országos első dalárünnepély”, *Zenészeti Lapok* 1864. szeptember 8. (4/50), 395.

9 *Bolond Miska* 1865.07.10. (5/28), 111.

10 Ábrányi nem csak a hazai dalármozgalmra, de általában a magyarországi zenei életre is nagy hatással volt. Lásd BÉKÉSSY Lili Veronika: „...hazánkfia, becses lapotok pártfogását kéri.” *id. Ábrányi Kornél kapcsolati hálózata* (Budapest, Zenetudományi Intézet, Magyar Zenetörténeti Osztály, 2022), 1–3. és 6. <https://doi.org/10.23714/mzo.021>. Ezt a mindenütt jelenvalóságot és hatalmat figurázza ki a *Borsszem Jankó* is, lásd Tóth Emese: „General Bumbum.” *A Borsszem Jankó Ábrányi-portréje* (Budapest, Zenetudományi Intézet, Magyar Zenetörténeti Osztály, 2022) <https://doi.org/10.23714/mzo.024>.

1. kép. „A dalárünnepély a városligetben aug. 20.” Keleti Gusztáv rajza.

Megjelent: *Vasárnapi Ujság* 1865. Szeptember 3. (12/36), 448.

Forrás: OSZK DKA <https://dka.oszk.hu/html/kepoldal/index.phtml?id=047472>

„(Az ó-budai dalárda) eddigi „Sängerhort” nevét leteszi, s szép hangzású magyar nevet választ magának. Azonkívül magyar műsorozatot s zászlót készített magyar jeligével, mely zászló fölszentelését a jövő évre tervezik, azon alkalomra, midőn Budán a második országos dalünnepélyt fogják megtartani.”¹¹

A *Zenészeti Lapok* (talán épp Ábrányi tetszését kifejezve) is „Ennek valóban már itt is volt az ideje!” felkiáltással kommentálta a névváltozást,¹² és megjegyezte: egy

11 *Ország Tükre* 1864.10.01. (28), 334. Vö. *Zenészeti Lapok* 1864. szeptember 22. (4/52), 414. „Mint értesülünk, a nevezett dalárda legközelebbi teendői közzé sorozandja a »Sängerhort« elnevezés letételét s helyette egy magyar cím felvételét, továbbá: ezután műsorozatát megmagyarosítani, azt mentől több magyar kardallal ellátni s díszes, magyar jeligével ellátott egyleti zászlót készíttetni, melynek ünnepélyes felszentelését a jövő évben Budán tartandó országos dalünnepély alkalmára tartandja fel. Üdvözljük a derék előretörő egyletet nemes buzgalmában. Ohajtjuk, hogy állásához méltólag egyik zászlósa legyen a magyar művészetnek!” 414k.

12 „A budai »Sängerhort« legközelebb tartott közgyűlésében elhatározta eddigi címét megváltoztatni s »budai dalárda[«], nevet felvenni. Ennek valóban már itt is volt az ideje” 1865. január 5. (5/14), 112.

„Sängerhort”-nak – melyet nyugodtan értelmezhetünk úgy, hogy: egy németes dalegyletnek – nincsen jövője a nemzeties dalegyletek mellett.¹³ Az *Ország Tükre* 1865 nyarán szintén, „egészséges és jótékony hatású válság”-ként aposztrofálja az esetet. A döntés ugyanis megbontotta a dalárda közösségét: a nemzeties irány miatt 12 sängerhortista kilépett (ebből később 5 visszalépett). Az *Ország tükre* az alábbi módon számol be róla:

„A budai dalárdában – mint halljuk – egy kis egészséges és jótékony hatású válság állott be. – olvashatjuk az Ország tükrében – E válságot az egylet túlnyomó többségének nemzetiesebb irány végett támasztott s jogosult követelése, s ez irányban hozott határozatai okozták. Az egylet már régóta nem az, a mi kezdetben volt. Főleg az nem teszi az előbbi »Sängerhort« vitézloinek, hogy az egylet elhatározó, mikép magyar é, [sic!] német dalokat minden műsorába egyenlő számmal vesz föl; az augustusi zenei ünnepélyben magyar magán-kardallal [sic!] lép elő, (más föltétel alatt az egylet alig is fogadta volna el az ünnepélybeni részvételre), s dalárjelvényébe a magyar nemzeti színeket veszi föl, zászlóján pedig egy betű más felirat sem lesz, csak magyar. Szóval az igényeknek tesz eleget, melyeket egy, az ország fővárosában szervezett túlnyomó többségben magyarokból álló egylettől követelni kell, és lehet.

E minden tekintetben jogosult, sőt nézetünk szerint a német zeneirodalom iránt még kiváló tiszteletet és előszeretetet, s az egylet német ajku tagjai iránt pedig nagy méltányosságot tanúsító eljárást a »Sängerhorti[s]ták« többé el nem türhetőnek vélik; a német nemzetiség elnyomatásáról beszélnek; sajnálják hogy az egylet a »Beamter-Verein« és »Deut[-]cber-Verein« jelleget levetette ; s az «Eintracht» kétes becsű pártfogásától mindig jobban fölszabadítja magát. [...] csekély számukat nagy hűhóval és zajjal pótolva, mintegy 10-12-ten (többnyire német hivatalnokok) az egyletből kilépnek, s a régi «Sagerhortot» [sic!] újra alakítani szándékozunk. Sok szerencsét és jó időt hozzá! A megmaradtak e kilépések által egyöntetűségben, egyetértésben, nemzeties szellemben kétségkívül nyerni fognak...¹⁴

A budai dalárdáéhoz hasonló változások mentek végbe a pest-budai dalárdában is: amikor 1864 őszén Thill Nándor visszalép, Zimay Lászlót választják új karigazgatónak. (A változást a *Zenészet*i Lapok azonnal dicséri: hogy „[e]zen szép tehetségű, sok buzgalom, s emellett egészen magyar érzelmű s irányu zeneszerzőnél [...] jobb választást nem tehetett volna a dalárda.”¹⁵ Később a lap az egylet egyre növekvő

13 *Zenészet*i Lapok 1865.07.27. (5/43), 343. „Zenészet

14 *Ország Tükre* 1865. július 20. 29. sz., 328.

15 *Zenészet*i Lapok 1864.11.24. (5/8), 64. „Zenészet

népszerűségét részben a nemzeties iránnyal magyarázta.¹⁶⁾ És a magyar nemzeti irány erősödése megy végbe – a *Zenészeti Lapok* örömmel regisztrálja – a főváros harmadik dalárdájánál, a Pesti Uniónál is.

Repertoár

A sajtó – és itt elsősorban az egyetlen zenei szaklapra gondolok – sokat foglalkozott a honi repertoár kérdésével általában is, és a dalárdákra nézve is. Számtalan bírálatot, kritikus és éles megjegyzést lehet olvasni a műsorösszeállításról, a magyar és idegen szerzemények arányáról, valamint néhány kiszólást a fordítások minőségéről. Legélesebben és legszellemesebben talán a *Bolond Miska* című satirikus lap így ír a magyarság-németség kérdéséről 1865-ben.

„Egy helybeli német újság meg azon ütközik meg, hogy a dalárdák mind csupa magyar dalokat énekeltek; már így nem lesz belőlük semmi, azt mondja. Talán bizony nálunk is a »Wo ist des Deutschen Vaterlan«-dot kellene énekelni; vagy pedig azt a szép himnusz: Achtundtzwanzig, neunundzwanzig, dreiszig.— Mikor szünnek meg már önök utálatos germanizációjokkal alkalmatlankodni?»¹⁷⁾

Bár a repertoár átalakulása nem egyik napról a másikra ment, a nevezett évben már valóban érezhető a fővárosi dalegyletek igyekezete, amelyet egyrészt egy 1864. évi pécsi országos találkozó, ill. annak sajtóban megjelenő reflexiója váltott ki, másrészt az 1865. évi dalárünnepélyre való felkészülés okozott (a kettő összefügg).

Jellemző e tekintetben Ábrányi tudósítása az 1864. augusztusi pécsi országos dalárünnepélyről, mely során útban a dalártalálkozóra, a hajóúton a „Sängerhort”(a későbbi Budai dalárda) németül énekelt.¹⁸⁾ Ez önmagában talán még nem is annyira problematikus, ám az ünnepséget közvetlenül követő megbeszélésen – ahogy már idéztem korábban – a fővárosi egyleteket élesen kritizálták, hogy nem elég magyarosak, így nem jogosultak házigazdái lenni egy jövőbeni országos ünnepségnek. Ebben a megvilágításban igencsak felértékelődik annak jelentősége, milyen nyelven is zenegedeztek azon a bizonyos hajón.

A Budai Dalárda az 1864/65 fordulóján történt névváltozást követően igencsak igyekezett megvalósítani a sürgetett irányváltást. A Fácánban tartott 1864. október 8-i

16 „Ernyedetlen buzgalma s kiváló magyar szelleménél fogva, a növekedő pártfogást s csatlakozást méltán meg is érdelmi.” 1865. április 6. (5/27), 216.

17 *Bolond Miska* 1865.08.27. (6/35), 139.

18 ÁBRÁNYI Kornél: „A pécsi országos első dalárünnepély”, *Zenészeti Lapok* 1864. szeptember 8. (4/50), 395.

dalestélyén „uj jelét adá életrevalóságának s korszerű előhaladásának” miszerint műsorán bőven voltak magyar férfinégyesek és magánrészek. „Azon hivatásnál fogva, mely a budai dalárdának már a jövő évben kijutott [ti. az országos ünnepség rendezése], mást nem is várhatunk s csak üdvözölhetjük a nemzeti irány egyedül célravezető s méltányolandó ösvényén”¹⁹ – írja Ábrányi lapja. A dalárda 16-ik dalestélyéről (1865. június 1.) való beszámolóban pedig felhívja a cikkíró [ismeretlen, de lehet akár Ábrányi is] a figyelmet arra is, hogy a magyar szellem határozottabb feltüntetésére: aki más nemzetiségi célok szolgálatba is áll, az egyiknek sem fog megfelelni.²⁰

Mindezen fejlődés ellenére – már amennyiben ezt tekintjük fejlődésnek, most már mi magunk is a narratíva részeivé váltunk – a Budai Dalárda 1865. szeptember 30-i dalestélye kapcsán mégis kénytelen volt megjegyezni a *Zenészet*i Lapok:

„A budaiak programja különben a lehető legváltozatosabb volt. Minden izlés és érzületről volt gondoskodva. Hogy a német irodalom majdnem két annyi számmal volt képviselve mint a magyar, s hogy az előadási nyelv is még mindig a »Gleichberechtigung« [egyenjogúság] elve szerint szerepel: ez még mindig önként folyik a budai dalárda helyi és személyviszonyaiból. Ezen majd csak az idő fog segíteni, mit békével be kell várni s minek erőltetése – ha meggyőzőséből nem jó – ugy sem vezetne célhoz.”²¹

Konklúzió

E példasor is jól illusztrálja a dalármozgalom kezdeteinek légkörét, ám tekintve, hogy a történéseket elsősorban a korabeli magyar sajtó alapján tekintettük át a kép egyértelműen egyoldalú.

A magyar nyelvű sajtó militánsan érvelt a magyarosodás mellett. Megfigyelésével, éles bírálataival nem csak diskurzust tartott fenn az identitást illetően, hanem egyértelműen kijelölte az általa kívánatosnak tartott utat a fővárosi dalegyletek – de lényegében az országos mozgalom – számára is, mindenekelőtt Ábrányi Kornél és az általa működtetett orgánium, a *Zenészet*i Lapok által. Ábrányi tudatában volt, hogy a lapnak ebből a szempontból meghatározó szerepe van. Célja pedig (ahogy ezt a Magyarország zenetörténete a 19. században c. összefoglalásában és sok más helyen is megfogalmazta) nem volt más, mint a vezető értelmiség és a zenésztársadalom vezetőinek meggyőzése, megnyerése az ügynek. Mai perspektívából azonban érdemes több irányból figyelniük a folyamatokat. Ebben nemcsak a német sajtó elemzésének

19 *Zenészet*i Lapok 1864.10.13. (5/2) 16. „Zenészet

20 „A budai dalárda 16-ik dalestélye”, *Zenészet*i Lapok 1865.06.01. (5/35), 277–279.

21 „Dalárda-estélyek”, *Zenészet*i Lapok 1865. október 5. (6/1), 6.

bevonása igazíthat el, hanem a történelmi folyamatok többértésének tudatosítása. A dalármozgalom kezdeteinél a polgári egyesületek sajátos önszerveződésre irányuló kulturális céljai és a Hungarus tudatba gyökerező nemzetfelfogás fonódik egybe, adott esetben ütközik a kulturális-nemzeti ambíciókat követő programmal, amelyet Ábrányi Kornél a dalármozgalom központi orgánumává átalakított *Zenészet* *Lapok*on keresztül némiképp türelmetlenül igyekezett átvinni.

ABSZTRAKT

GUSZTIN RUDOLF (HUN-REN BTK Zenetudományi Intézet)

Herr Álmos, Herr Schupfer és egyéb polémiák a fővárosi dalegyletek körül

Facebook és egyéb internetes fórumok híján a 19. században gyakran a sajtó szolgált mintegy nyilvános üzenőfalaként a különböző viták terepeként, a korabeli folyóiratok és napilapok így bőveggel közvetítik számunkra, hogy milyen polémiák folytak politikai, gazdasági, művészeti, kulturális kérdések körül. Levéltári dokumentumok hiányában a fővárosi dalegyletek kapcsán egyébként is elsődleges forrássá lép elő a korabeli sajtó, a viták feltérképezéséhez pedig a lehető legjobb kiindulópont. Legyenek ezek akár a *Zenészet*i Lapok hasábjain megjelenő indítványok, levélváltások, az *Ország Tükre* finom megjegyzései vagy a *Bolond Miska* csípős satirikus cikkei, mind valamilyen narratívába illeszkednek és visszavezethetők elvi kérdésselvetésekhez. A komoly és gunyoros írások egyik központi vitatémája a dalárdák identitása, névválasztása és repertoárjának nemzeti elköteleződése volt. Előadásomban e gazdag sajtóanyagból válogatva néhány jellegzetes példát mutatok fel annak illusztrálására, hogy mi foglalkoztatta a tudósítokat, szakmabelieket és a közönséget a fővárosi dalegyletek vonatkozásában.

Tárgyszavak: dalármozgalom, nemzeti identitás, magyaros repertoár, fővárosi dalegyletek, 19. századi magyar sajtó.

GUSZTIN RUDOLF 2016-ban végzett a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem zenetudományi szakán. Kutatási területe 19–20. századi magyar zenetörténet. 2016 májusától dolgozik a BTK Zenetudományi Intézet Magyar Zenetörténeti Osztály munkatársaként. Kutatási területe a 19. századi magyarországi dalármozgalom, készülő disszertációjának címe: *Zene és politika a neoabszolutizmus korában. A dalármozgalom indulása (1850–1867)*.

ABSTRACT

RUDOLF GUSZTIN (Liszt Ferenc Memorial Museum and Research Centre)

angol cím

ghf

Keywords: choral movement, national identity, Hungarian repertoire, Budapest choral societies, nineteenth-century Hungarian press.

RUDOLF GUSZTIN graduated in 2016 from the Musicology Department of the Liszt Academy of Music (Budapest). His research areas include 19th- and -20th-century Hungarian music history and music theory. Since May 2016, he has been employed first as scientific administrator, later as research assistant at the Department for Hungarian Music History (Institute of Musicology, RCH, HAS). He participates at the preparations and editing activities of the Department's series of critical editions and scientific publications (*Ferenc Erkel's Operas, Műhelytanulmányok a 18. Század Zenétörténetéhez* [Studies for 18th-Century Music History]) as well as at the Department's activity of data processing, cataloguing of basic research for the 18th and 19th centuries. His research area has been enlarged with his planned PhD dissertation on the 19th-century choral-movement in Hungary.